

Boje o Slovensko 1919 a Francúzska vojenská misia. Prednáškový cyklus a výstava v Košiciach

Košice, 21. máj 2019

Martin JARINKOVIČ

V roku 2019 si okrem iného pripomínáme aj pomerne málo známe boje, ktoré branná moc mladej Československej republiky musela zviest s maďarskou Červenou armádou o územie Slovenska. Oporou Československa bolo Francúzsko, ktoré svojmu spojencovi poskytlo nielen diplomatickú podporu, ale aj vojenskú pomoc, čím prispelo k stabilizácii nových pomerov v strednej Európe.

Významnú rolu v procese stabilizácie Československa zohrala francúzska vojenská misia, ktorá sa priamo podieľala na vojenskej obrane južných hraníc republiky, ako aj na procese budovania nových československých ozbrojených síl. Jej význam si v metropole východného Slovenska pripomenuli 21. mája 2019 spomienkovým podujatím v podobe prednáškového cyklu a múzejnej výstavy pod spoločným názvom *Boje o Slovensko v roku 1919 a francúzska vojenská misia*. Organizátormi podujatia

Francúzsky historik Etienne Boisserie hovorí o úlohe Francúzska pri vzniku ČSR, za predsedníckym stolom zľava: Miloslav Čaplovič, Martin Pekár a Eugén W. Faucher

Otvorenie výstavy. Zľava tlmočník, ktorý prekladá príhovor Christopa Léonzioho mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Francúzskej republiky v Slovenskej republike, vedľa neho riaditeľ Východoslovenského múzea v Košiciach Robert Pollák

boli Východoslovenské múzeum v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Vojskový historický ústav Bratislava, Štátny archív v Košiciach ako aj Štátna vedecká knižnica v Košiciach. Podujatie sa uskutočnilo pod záštitou Igora Slobodníka, mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Slovenskej republiky vo Francúzsku so sídlom v Paríži a Christopa Léonzioho mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Francúzskej republiky v Slovenskej republike so sídlom v Bratislave. Význam udalosti odráža aj skutočnosť, že podujatie zrodené zo spolupráce vyššie spomenutých inštitúcií finančne podporilo Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo kultúry SR a Košický samosprávny kraj.

Moderátorom prednáškového cyklu v historickej aule Rektorátu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJŠ) bol vedúci katedry histórie Filozofickej fakulty UPJŠ, prof. PaedDr. Martin Pekár, PhD. Na úvod odznali príhovory hostiteľa, rektora UPJŠ prof. RNDr. Pavla Sováka, CSc. a veľvyslancov Igora Slobodníka i Christopa Léonzioho. Po úvodnej časti nasledovali prednášky historikov, pričom oproti pôvodnému programu došlo k zmene v poradí vystupujúcich, keďže pre zdravotné problémy ospravedlnil svoju neúčast' prof. PaedDr. Štefan Šutaj, DrSc. Prítomnému auditóriu sa tak svojím príspevkom najprv predstavil významný francúzsky historik špecializujúci sa na dejiny Slovenska, Čiech a všeobecne strednej Európy Etienne Boisserie, ktorý je členom Študijného centra pre strednú Európu v Paríži (INALCO Paris) a je zároveň šéfredaktorom štvrťročníka La Nouvelle Alternatíve. Po ňom vystúpil riaditeľ Vojského historického ústavu, Bratislava plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD., ktorý v rámci svojho príspevku zosumarizoval priebeh historických udalostí rokov 1918 – 1919 s dôrazom na priebeh bojov o Slovensko a význam francúzskej vojenskej

Pohľad na expozíciu Boje o Slovensko v roku 1919 a francúzska vojenská misia

misie. Vhodným doplnkom výkladu historikov so silným emocionálnym podtónom sa ukázalo vystúpenie Eugéne Wenceslasa (Evžena Václava) Fauchera, syna generála Louise-Eugena Fauchera, ktorý v rokoch 1926 – 1938 zastával post veliteľa francúzskej vojenskej misie v Československu. E. Fauchér vyzdvihol lásku svojho otca ku krajine svojho pôsobiska, ako aj morálny odkaz generála Fauchera, ktorý sa v rokoch druhej svetovej vojny zapojil do organizácie československých vojenských jednotiek vo Francúzsku a neskôr sa pripojil aj k odboju voči nacistickej okupácii Francúzska. Súčasťou programu bola aj prezentácia nového sedem minútového dokumentárneho filmu z dielne Vojenského historického ústavu, Bratislava (autor scenára – M. Čaplovič) pod názvom *Generál Milan Rastislav Štefánik – osloboditeľ*, ktorý inovatívnou formou predstavuje život a dielo slovenského veľikána.

Po recepcii podávanej hosťiteľom, rektorom UPJŠ sa účastníci presunuli do budovy úradu košického samosprávneho kraja, ktorá od svojho vzniku (v roku 1908) deväťdesiat rokov slúžila vojenským účelom. Účastníci podujatia si prezreli priestory tzv. generálskej sály, v ktorej úradovali velitelia divízie, resp. neskôr aj zemskí vojenský velitelia. O histórii budovy spätjej s osudmi mnohých významných osobností nielen košických vojenských dejín prítomných oboznámil historik Východoslovenského múzea v Košiciach Mgr. Vojtech Kárpáty, PhD.

Vyvrcholením podujatia bola vernisáž výstavy *Boje o Slovensko v roku 1919 a francúzska vojenská misia* v historickej účelovej budove Východoslovenského múzea. Prítomných na pôde múzea privítal jeho riaditeľ PhDr. Robert Pollák, pričom audítórium krátkymi príhovormi pozdravili aj obaja veľvyslanci, a predseda košického samosprávneho kraja Ing. Rastislav Trnka, riaditeľ Štátneho archívu v Košiciach PhDr. Richard Pavlovič, PhD., ako aj riaditeľ Vojenského historického ústavu, Bratislava plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.

Výstava na ploche dvoch sál zachytáva chronologicky obdobie vzniku a konsolidácie Československa od októbra 1918 po december 1919. Autorský kolektív v zložení prof. PaedDr. Martin Pekár, PhD., plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD., a Mgr. Erik Dulovič, PhD. (Štátny archív v Košiciach), v rámci výstavy priblížil vznik Československej republiky a proces vojenského obsadzovania Slovenska, prvé obsadenie Košíc československým domácim vojskom, boje o Slovensko s maďarskou Červenou armádou, druhý príchod československého vojska do Košíc a následné obdobie konsolidácie pomerov. Autori zároveň pripomenuli podiel francúzskej vojenskej misie v Československu na budovaní československej brannej moci a životné osudy francúzskych generálov pôsobiacich v Československu a to M. C. J. Pellého, E. D. A. Mittelhausera a L. E. Fauchera. Osobité čaro výstave dodalo výtvarné riešenie v podaní nadanej a skúsenej dizajnerky Mgr. art. *Barbory Kopnickej*, ArtD. V rámci výstavy môžu návštevníci vidieť nielen exponáty Východoslovenského múzea v Košiciach, ale aj Vojenského historického múzea – Múzejných oddelení v Piešťanoch a vo Svidníku, taktiež archívne dokumenty Štátneho archívu v Košiciach a Slovenského národného archívu v Bratislave. Vzácnymi doplnkami sú predmety z pozostalosti generálov Fauchera a Pellého, ktoré na výstavu zapožičal Evžen Václav Faucher a vnučka generála Pellého pani Isabelle Sandiford Monzini-Pellé. Výstava je pre návštevníkov Košíc prístupná do 4. augusta 2019.